

Proa

MARTÍ DOMÍNGUEZ

Ingrata pàtria

MARTÍ DOMÍNGUEZ

INGRATA PÀTRIA

Proa

Proa
A Tot Vent

Primera edició: octubre del 2025

© Martí Domínguez Romero, 2025

Drets exclusius d'aquesta edició:

Raval Edicions, SLU, Proa

Diagonal, 662-664

08034 Barcelona

www.proa.cat

ISBN: 978-84-10488-51-9

DIPÒSIT LEGAL: B. 13.356-2025

Composició: Grup62

La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor.

La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries.

En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement.

A Grup62 agraim que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autores i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.

Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra. Podeu contactar amb CEDRO a través del web www.conlicencia.com o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

Queda expressament prohibida la utilització o reproducció d'aquest llibre o de qualsevol de les seves parts amb la finalitat d'entrenar o alimentar sistemes o tecnologies d'intel·ligència artificial.

El capità i jo abandonem el quarter i ens dirigim al camp de tir. Va uns passos per davant, i apresse el pas per a posar-me al seu costat. Em trau un bon pam d'altura, i em sent insignificant al seu costat. El camí voreja el quarter i va recte com un fil fins al camp de tir, on ja ens deuen estar esperant. Per això el mal humor del capità, pense, perquè, pel que he entès, sempre l'avisen tard i mal. Ens acompanya una formació de reclutes del regiment d'artilleria, que han mig obligat a presentar-se voluntaris. Són tots uns barbamecs, i se'ls veu relaxats i contents. Si no fora per la disciplina militar, de segur que estarien content acudits i rient de bona gana. A més a més, és dis-sabte de vesprada i hi ha ganes de divertir-se. El camí embruta les nostres botes, i al nostre pas s'alça una pols blanca i fina, la mateixa que recobreix els amet-lers i garrofers que creixen als marges. Aquell camí fins al camp de tir està molt transitat i brut.

El capità i jo no intercanviem ni una sola paraula, tot i que sent la urgència de fer-li algunes preguntes.

És la primera vegada que haig de portar a terme aquesta comensal i estic una mica nerviós. Quan han avisat en la infermeria m'he dit que més prompte o més tard havia de passar i m'he resignat al meu fat. Aquesta plaça és evitada pels metges castrens precisament per a defugir participar en aquesta mena d'accions, que ben poc tenen a veure amb la pràctica mèdica. Per això estic neguitós, per veure'm forçat a fer unes tasques que mai no m'hauria imaginat quan vaig matricular-me en la carrera de medicina. D'això ja han passat uns pocs anys, que ara semblen segles.

Mire el capità, un home prim i morè, que traspua disciplina. Dubte un moment, i m'aclarisc la gola. El capità té pressa i no el vull entretenir. Però, finalment, li pregunte:

—Què passarà si hi ha més condemnats que soldats?

Una pregunta a boca de canó, que la faig sense haver-la pensat massa. El capità em mira breument, d'esquitllentes. Està tens i sembla que no s'esperava que avui tingueren «saca». Em torna a mirar, quasi fugitivament, com volent saber qui soc. Un escrutini que en la pràctica mèdica diria que és una mena d'anàlisi i diagnosi. La meua manca de marcialitat potser li ha causat des de l'inici mala impressió. No soc un home ben plantat, que cride l'atenció. Tot al contrari, sempre m'haig de fer respectar, des que era menut. El capità sols sap que soc nou i potser es pregunta si tindrè prou estómac. Desconeix d'on vinc, la llarga guerra que he passat, de les que corsequen l'ànima.

Continua caminant sense contestar, i per un moment crec que no m'ha sentit. Em sent insignificant i quan estic a punt d'insistir, em diu, amb seque-dat:

—Ho farem per tandes.

La resposta ha estat massa brusca i tallant. M'ha molestat un poc, perquè, malgrat tot, és una pregunta natural. Potser per això se sent forçat a aclarir una mica què vol dir:

—Hi ha dies que són més de vint. Una vegada en foren cinquanta, tres camions plens com un ou —m'explica, sense mirar-me, fitant al dret—. Es necessitaren cinc tandes, però ho férem, sense cap problema. Això sí, ens va prendre unes quantes hores. Els condemnats esperaren el seu torn dins dels camions. Si hagueren estat un centenar, ho hauríem fet igual. Sense problemes.

Pense en aquell «sense problemes» i em pregunte quan haurien sorgit els problemes. Amb cent, dos-cents, quants, em dic per a mi. Quan s'hagueren quedat sense municions els soldats?

Passem entre sacs i tanques de filferro, on els re-clutes acostumen a fer la instrucció. Piràmides i barres d'escalada, carreres d'obstacles, cordes per a enfi-lar-se... vertaders poltres de tortura. No tinc cap mena d'esperit militar, ni tampoc un cos atlètic. Soc un home menut, de poca consistència física. Un tísic perfecte, diria algú. La guerra la vaig passar en un hospital de la rereguarda, operant els ferits que hi ar-

ribaven. Nit entrada venien les ambulàncies del front, quan ja no corrien perill de ser bombardejades pels avions enemics. Farcides de ferits. Molts d'ells vinguts del sanguinari front de Terol, destrossats i angoiats al davant de la mort. Aprimats i moribunds per la disenteria. Necessitats de morfina, quan no ens en quedava gota. Amb els membres amb clars símptomes de congelació, després d'haver passat dies en una trinxera curulla de neu, a dèsset graus sota zero. Emetent aquella ferum fermentada, mescla de sang i vòmits, i suor eixuta. Allí ho vaig aprendre tot, com si haguera cursat vint vegades la carrera de medicina. He vist la mort de molt a prop, aquesta és la veritat. De massa prop. Ningú no podrà dir el contrari. Però trobe que açò d'ara és una altra cosa i no puc evitar sentir por.

A més a més, dies abans havia parlat amb Félix Leiro, tinent metge de complement com jo, que havia estat al camp de tir feia unes setmanes. Havia tornat trasbalsat per l'experiència, més blanc que la llet. Ell que també té experiència de guerra, passant-les ben magres al front d'Astúries. Va fer de metge de campanya, a primera línia, molt més exposat que no jo i enfrontant-se ell sol a les terribles ferides de guerra dels soldats. Ho dic perquè és un home valent i convençut de si mateix. Va regressar trasbalsat, perquè en el grup de nou afusellats hi havia una dona jove, junt al seu marit. L'oficial de l'escamot havia hagut d'amenaçar els reclutes per tal que compliren les ordres i dis-

pararen a matar. Ningú no volia apuntar a la dona, sembla. Ni tampoc al marit, lligats per la mateixa cordada.

Recorde tot açò mentre camine al costat del capità, que continua malcarat i enravenat. Al quarter s'expliquen històries de tota mena, perquè el que ací passa no deixa indiferent ningú.

Avancem a bon pas. Fa una vesprada molt clara i lluminosa. Els gafarrons reflen alegres en els capcirons dels arbres, i el cel blau, esbatanat i sense un sol núvol, d'una nitidesa pura i concentrada, convida a l'optimisme, a pensar que tot se solucionarà, és a dir, que la vida, malgrat tot, continua. Hi ha una pau en l'ambient que contrasta amb la tensió que visc per dins, i amb la duresa de la missió encomanada. L'ansietat al davant de la incertesa, el pànic de no saber què passarà. En un marge del camí creix un rodal de roselles, que rumbegen al vent suau de la vesprada, amb una bellesa i innocència que em semblen admirables. Li ho faria veure al capità, el dia tan bonic que fa, però em fa l'efecte que no està per a aquestes coses. Tampoc ho estic jo, però no puc evitar-ho, perquè la vida per si mateixa és bella, i aflora en els moments més insospitats. Com ara en aquests instants d'angoixa i desconcert. Així i tot, li dic al capità:

—Esperem que no ens prenga massa temps.

El sorprèn un poc la meua insistència.

—Tot dependrà de quants siguen, tinent —i

llegeix per curiositat el meu nom, escrit en la guerrera.

En realitat, és notori que tant se li'n fot com em dic. És notori que no em valora, que pensa que soc un medicastre més. No sap quanta, quanta guerra he passat.

—És la seua primera vegada, no? —m'amolla, a boca de canó, com si allò fora un error.

—Sí.

—Tot anirà bé.

—La setmana passada en foren molts. Potser per això aquesta vegada siguen menys —comente, estirant-li la llengua.

—Podria ser, però no hi ha cap regla. En una ocasió sols fou un. Ens feren reclutar l'escamot per a un sol condemnat. Encara així dispararen tots els homes perquè ningú se sentira culpable.

Intente imaginar-me l'escena.

—I li va caldre el tir de gràcia, perquè molts recluses apuntaren a una altra banda. Això també passa. Les he vistes de tots els colors. Algun dia manaré afusellar alguns dels que tiren a l'aire!

Aprofite el comentari i li pregunte pel matrimoni de feia unes setmanes, el que va examinar el tinent Leiro. Per un moment, em sembla que el molesta haver-me donat confiança. S'arplega dins de la conquilla dels galons. Sap que si vol pot no contestar, inclús amonestar-me. També l'incomoda que al quarter es comenten totes aquelles coses. El veig remugar per

a ell, com enfrontant-se als seus fantasmes. Em pene-desc d'haver preguntat res.

Aleshores, m'adverteix, una mica tibant:

—Si vol que tot passe ràpidament, com menys sà-piga dels condemnats millor. El que passa al camp de tir es queda al camp de tir... M'entén?

Faig que sí amb el cap. I com a resposta comente:

—No ha de ser fàcil...

Davant de nosaltres es posa una puput. Al bell mig del camí. Ens mira de gaidó, amb un punt d'impertinència, i al poc alça el vol. Una mena d'estel de color canella. No sé per què, però em sembla un presagi de mal averany. Encara així no puc deixar de valorar, de manera fugaç, la seua peculiar bellesa.

—... els tirs de gràcia —encara dic.

El capità em mira de nou, aquesta vegada d'esquitllèbit. I abaixant el to de veu, conclou:

—Allò fou una pura merda, si és el que vol saber. Però tots varen fer el seu treball, com tots avui farem el nostre.

Quan arribem al camp de tir, ja hi és esperant-nos el camió amb els condemnats. El capità s'acosta i parla amb la parella de la Guàrdia Civil. Aquests estaven impacients i diuen que ja era hora. Es produeix entre nosaltres una certa expectació. Quants seran? Els re-clutes ja han descobert que l'exercici de tir no es farà sobre dianes, i creixen els murmuris entre ells, incò-

modes i frisosos. En realitat, ja els havia sobtat que foren cridats una vesprada de dissabte. Ara tot queda clar. No és un dissabte més. Han vingut mig enganyats, i alguns lamenten haver-se presentat voluntaris.

Per fi, baixen els condemnats del camió. Respire quan veig que sols són quatre. La setmana passada el tinent metge José Villodres va haver d'inspeccionar els cossos de dènou ajusticiats. Si hagueren estat cinquanta, el tinent també els hauria hagut d'examinar ell sol, enfrontant-se a aquells bassiols de sang, cervells i budells. Sols en dos mesos s'han afusellat més de seixanta condemnats, que es diu prompte. També veig un gest d'alleugeriment en les cares dels reclusos. Potser ara pensen que han fet bé presentant-se voluntaris, que allò els valdrà alguns dies de permís. Venen, desapareixen i se'n van a prendre uns vins. Alguns ho rematen amb una visita ràpida al bordell. Estic per dir-los alguna cosa, alguna paraula d'ànim, però em continc. Són joves i cal mantenir la disciplina. Pense de nou en el tinent Villodres, un bon i distingit nefròleg, amb qui tinc un tracte freqüent i cordial a la infermeria, enfrontant-se ell sol a tants cossos, i respire profundament. També pense en el tinent Leiro, reconeixent aquell matrimoni, agafats de la mà. Per sort, avui sols són quatre i aviat seré de nou a la caserna. I, si tot va bé, soparé a casa.

Torna el capità. El seu aspecte ha canviat, ara sembla més tranquil, inclús satisfet.

—Té sort, tinent! Només són quatre.

I es dirigeix als reclutes perquè es disposen en formació.

Abans de retirar-se, encara em diu:

—Quede's ací, en segon terme. Ja vindrà quan haja acabat tot.

Sí, molt millor, pense per a mi. Sent un gran alleugeriment. Com si la meua angoixa anterior haguera estat injustificada. Tot anirà de pressa i bé. Llavors em fixe en els condemnats. Van lligats de peus i mans. Tots ells gent gran, excepte un de més jove, que rondarà la trentena. Això també em tranquil·litza, que no hi haja cap dona, ni cap jovenet barbamec. És inevitable fer-se composicions de lloc, témer per avançat. Imaginar-nos exposats a situacions extremes. Però no és el cas ara: són tots homes, grans i fets. Em pregunte quins seran els seus crims per a merèixer aquella pena última. Un d'ells destaca per l'alçada, malgrat anar una mica capcot i encorbat. Camina arrossegant els peus. El mire amb atenció. Aguse la mirada tant com puc. Els ocells reflen com mai, com acompanyant el seu pas vacil·lant i maldestre. La naturalesa segueix el seu camí, del tot indiferent al que està per venir, pense per un moment. Fins i tot em sorprèn el contrast. Una bonica vesprada de maig, plena de llum i de vida. Les oronetes i els falciots suren en el cel blau intens, ara matisat per algun borrisol de núvol. Dedique uns segons a mirar-los, deixant-se endur pels corrents de l'aire, les ales teses

i en tensió. Puntets negres quasi imperceptibles en les altures del cel. Vertaders atletes de la natura, em dic per a mi.

I examine de nou aquell home. Ha alçat el cap i també mira el cel. Potser pensa com jo que fa una vesprada molt bella. Llavors, el reconec.